

כ. יש הבדל בין חתימה על מסמך נוטריוני בשכיבה או בישיבה / עו"ד דורון אפיק

אדם שוכב בבית החולים ומזמן אליו נוטריון כדי לחתום על צוואה נוטריונית או להעביר עוד בחייו נכסים שלו לאחרים באמצעות יפוי כוח. הנוטריון מגיע, מתרשם שאותו אדם כשיר לחתום על המסמך ומחתים אותו. האם יש תוקף למסמך הנוטריוני? לאו דווקא.

לאימות חתימה של אדם בידי נוטריון קיימת משמעות משפטית מעבר לאימות חתימה רגיל. כדי להחתים אדם חתימה נוטריונית מחויב הנוטריון לוודא שהאדם כשיר לחתום על המסמך, כי הוא שוכנע שאותו אדם פועל מרצונו החופשי ושהוא מבין הבנה מלאה את משמעותה של הפעולה ואם המבקש לבצע את הפעולה מאושפז בבית חולים או מרותק למיטתו, נדרש הנוטריון לקבל לידי תעודה רפואית בפורמט שנקבע על פי החוק ושהוצאה ביום עשיית הפעולה¹. בהתאם לכך, מסמך שנחתם בפני נוטריון גם בדרך כלל יקבל תוקף חזק ביותר ויכובד על ידי בתי המשפט ורשויות מדינה אחרות.

אך מה קורה כאשר הנוטריון אינו פועל בהתאם לנדרש? כך, למשל, בפסק דין שניתן בבית המשפט העליון בינואר, 2005², דובר באדם מבוגר שהיה מאושפז בבית החולים איכילוב וששה ימים לפני מותו חתם בפני נוטריון על מסמך, שכותרתו "יפוי כוח כללי בלתי חוזר" בו הוא ייפה את כוחה של אחותו לבצע בשמו ובמקומו, שורה ארוכה של פעולות משפטיות. לאחר מותו העבירה האחות דירה וחנות לבעלותה. בית המשפט העליון קבע, כי יפוי הכוח משולל תוקף והעברת הבעלות אינה תקפה.

להבדיל, כאשר מדובר בצוואה נוטריונית, קבע בית המשפט העליון³ שכשמדובר בצוואה שאושרה על-ידי נוטריון בלי שהוצגה לפניו תעודה רפואית אי-הצגתה של התעודה אינה מביאה כשלעצמה לבטלות הצוואה, אלא אך מטילה על הצד המבקש להסתמך על הצוואה חובה להוכיח שהמנוח אכן התכוון שהמסמך ישמש כצוואה בדבר חלוקת רכושו לאחר מותו. באותו מקרה דובר באדם אשר היה מאושפז בית החולים תל השומר ושבע לאחר שחתם על צוואה נוטריונית נתן מנהל המחלקה הנירולוגית בתל השומר, בה שהה המנוח בעת שחתם על הצוואה, אישור לפיו אותו אדם היה מאושפז במחלקה והוא מאשר "שהוא בהכרה מלאה ובדעה צלולה וזאת כבר לפחות במשך שבועיים". הנוטריון, באותו מקרה, הגיע לבית החולים, החתים את האדם על הצוואה, וכשלא ראה תעודה רפואית ביקש כי כזאת תימסר לו והיא נמסרה לו רק לאחר שבוע. בית המשפט קבע, כי החתימה הנוטריונית לכן הייתה פגומה ובעוד שהצוואה לא נפסלת רק בשל כך, אין החתימה הנוטריונית מוכיחה עוד, שהאדם חתם על המסמך בגמירות דעת לחתום על צוואה.

נציין, כי הפסיקה הרחיבה את המונח "מרותק למיטתו" כך שגם כשמדובר באדם המתקשה להתנייד או באדם מבוגר שמחמת גילו או חוליו קשה לו לצאת מביתו, יש צורך בקבלת תעודה רפואית בטרם עריכת צוואה. עם זאת, אין צורך בתעודת רפואה כאשר מדובר באדם מבוגר שמגיע למשרדו של הנוטריון ובשיחה של הנוטריון איתו התרשם הנוטריון שאותו אדם מבין את מעשיו והוא צלול בדעתו.⁴

כך, הואיל ומסמכים נוטריוניים נועדו כדי לייצר וודאות משפטית, ובוודאי כשמדובר באדם מבוגר או אדם חולה, חשוב לוודא עמידה בכללים כדי לחסוך בעתיד סכסוכים משפחתיים, אשר עשויים לעתים לגרום להרס המשפחה ולתוצאה הפוכה לחלוטין ממה שהתכוון אותו אדם בחייו.

¹ עו"ד דורון אפיק הינו נוטריון ועורך דין המוסמך בישראל ובניו יורק והוא השותף המנהל של משרד אפיק ושות' (www.afiklaw.com) המתמקד בהנפקות באוסטרליה ובניו יורק, דיני חברות, דיני מקרקעין, עסקאות בינלאומיות ופיננסיות, לרבות עסקאות מיזוג ורכישה, מימון ומשפט ימי ואף הרצה בתחומי מומחיותו, לרבות במסגרת תואר מנהל עסקים Executive MBA באוניברסיטת העברית בירושלים. עו"ד אפיק בוגר הכשרה של האיחוד האירופי ביישוב סכסוכים בינלאומיים מחוץ לכתלי בית המשפט (גישור ובוררות) ומשמש גם כבורר וכנאמן בנאמנויות ישראליות ובינלאומיות. אין בסקירה כללית זו משום ייעוץ משפטי כלשהו ומומלץ להיוועץ בעורך דין המתמחה בתחום זה בטרם קבלת כל החלטה בנושאים המתוארים בסקירה זו. לפירוט נוספים: 03-6093609, או באמצעות הדואר האלקטרוני: afiklaw@afiklaw.com.

² ראו נוסח התעודה הדרושה: <https://he.afiklaw.com/practice-fields/notarial-services/medical>

³ ע"א 1395-02 נסקה לוי נ' האפרטורפוס הכללי כמנהל נכסי המנוח וידה בו עורא ז"ל (04.01.2005), פ"ד נט(5) 49 - <https://he.afiklaw.com/caselaw/14003>

⁴ ע"א 36/88 דורה זלוח נ' שאול זלוח (30.03.1992), מונ(3) 184 - <https://he.afiklaw.com/caselaw/14006>

⁵ עמ"ש (מחוזי ירושלים) 13612-12-12 יסר' דרויש נ' סאמי דרויש (15.07.2013) - <https://he.afiklaw.com/caselaw/14007>

Yes. There is a difference between a notarial signature lying down or sitting / Doron Afik, Esq.*

A person lies in the hospital and summons a notary public to sign a notarial will or transfer his assets to others later in his life through a power of attorney. The notary arrives, gets the impression that the person is qualified to sign the document and have it signed. Is the notarial document valid? Not necessarily.

The verification of a person's signature by a notary has a legal meaning beyond a normal signature verification. In order for a person to sign a notarial document, the notary is required to verify that the person is of legal capacity to sign the document, that he is convinced that the person is acting of his own free will and that he fully understands the meaning of the action, and if the person to perform the action is hospitalized or confined to his bed, the notary is required to receive a medical certificate in the prescribed format under the law and issued on the day the action was taken. Accordingly, a document signed in front of a notary will also usually be given the strongest validity and will be respected by the Courts and other state authorities.

But what happens when the notary does not comply with the legal requirement? Thus, for example, a verdict given by the Israeli Supreme Court in January, 2005, dealt with an elderly man who was hospitalized at the Tel Aviv Sourasky Medical Center – Ichilov Hospital and who six days before his demise signed before a notary a document entitled "Irrevocable General Power of Attorney" in which he empowered his sister to execute on his behalf and in his place, a long line of legal actions. After his demise, the sister transferred an apartment and a shop to her own name. The Supreme Court found that the power of attorney, as well as the transfer of ownership, are invalid.

In contrast, when it comes to a notarized will, the Israeli Supreme Court held that when it comes to a notarial will made without a medical certificate being presented to the notary public, the non-presentation of the certificate does not by itself result in the invalidity of the will, but imposes on the party requesting to rely on the will an obligation to prove that the deceased did intend for the document to be used as a will regarding the distribution of property after such person's demise. That specific case dealt with a person who was hospitalized at the Tel Hashomer Hospital and a week after he signed a notarial will, the director of the neurology department in Tel Hashomer, where the deceased was hospitalized at the time of execution of the will, issued a certificate according to which that person was hospitalized in the department and he confirms "that he is fully conscious and of clear mind and has been like that at least for two weeks." The notary public, in that case, arrived at the hospital, notarized the person's will, and when he did not see a medical certificate, he requested that one be given to him and it was given to him only a week later. The Court found that the notarization was therefore defective and while the will is not invalidated just because of that, the notarization no longer proves that the person signed the document with the intention of signing a will.

We note that Israeli caselaw expanded the term "confined to his bed" so that even when it comes to a person who has difficulty getting around or an elderly person who, because of his age or illness, finds it difficult to leave his home, it is necessary to obtain a medical certificate before making a notarial will. However, there is no need for a doctor's certificate when it comes to an elderly person who comes to the notary's office and in the notary's conversation with him, the notary got the impression that that person understands his actions and is of a clear mind.

Thus, because notarial documents are designed to create legal certainty, and certainly when it comes to an elderly person or a sick person, it is important to ensure compliance with the rules in order to avoid family conflicts in the future, which may sometimes cause the destruction of the family and a result completely opposite to what that person intended in his life.

Doron Afik, Esq. is a notary public and an attorney admitted to practice in Israel and New York and is the managing partner of Afik & Co., Attorneys and Notaries (www.afiklaw.com). Doron served an adjunct professor at Hebrew University Doron teaches Mergers and Acquisitions as part of the EMBA program. Doron's practice focuses primarily on Australian and New York IPO's, international transactions, including mergers and acquisitions, dispute resolution and issues of public law. He is a graduate of a European Union alternative disputes resolution course and the ICC Master Class for arbitrators and also serves as arbitrator. Nothing herein should be treated as a legal advice and all issues must be reviewed on a case-by-case basis. For additional details: +972-3-6093609 or at the e-mail: afiklaw@afiklaw.com